

Jan van Scorel

Naar een uitgave van 1986 van de gemeente Schoorl

Tekst grotendeels van W.F. (Ferry) Koeman

De oorspronkelijke illustraties zijn deels vervangen en aangevuld door kleurafbeeldingen.

Detail Jeruzalemvaarders (collectie Frans Halsmuseum, Haarlem)

Tot de religieuze werken van Jan van Scorel behoort ook deze, tussen 1530 en 1540 geschilderde Madonna. De ondergrond van dit lieflijke schilderij is van hout. (collectie Centraal Museum Utrecht)

Voorwoord

Sinds kort staan in Schoorl twee bronzen beelden die de herinnering aan Jan van Scorel doen herleven.

De beelden zijn gemaakt in opdracht van het college van burgemeester en wethouders met toepassing van de Beeldende Kunstenaarsregeling. Ze zijn geplaatst aan de Duinweg in de nabijheid van de Nederlands-Hervormde Kerk.

Het streven om een gedenkteken op te richten dat herinnert aan Jan van Scorel was niet nieuw.

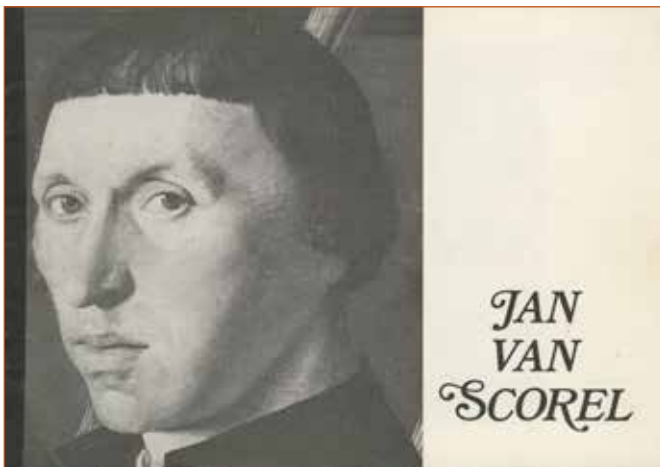
Door diverse omstandigheden kwam het er helaas steeds niet van. Het stemt tot tevredenheid dat het thans wel kon lukken. Het kon en mocht niet uitblijven dat een zo beroemde zoon uit het Schoorlse leven ook in zijn geboortedorp een voorname plaats zou krijgen.

Voor allen die daaraan hun bijdrage hebben geleverd, nu en in het verleden, past daarvoor dank.

COR BERNARD,
burgemeester van Schoorl
februari 1986

Burgemeester Cor Bernard

Gemeentelijke uitgave via uitgeverij Pirola 1986

In het jaar 1729 maakte de bekende tekenaar J. Stellingwerf deze afbeelding van de oude Schoorlse dorpskerk. In 1779 zou de toren plotseling instorten, de gehele kerk in zijn val vernielend. In 1783 ontstond een nieuwe kerk, die nog steeds op dezelfde plek te vinden is. (collectie Regionaal Archief Alkmaar)

Jan van Scorel

Een grote zoon van ons kleine dorp

Nu er twee monumenten voor Jan van Scorel zijn opgesteld, rijst allicht de vraag: Waarom, wie was de man die hier geëerd wordt?

Jan van Scorel werd geboren op 1 augustus 1495 te Schoorl en overleed 6 december 1562 te Utrecht. Zijn leven speelde zich meer dan vier eeuwen geleden af, merendeels ver buiten ons dorp. Wie was die man? Wat heeft hij gepresteerd? En wat is het belang daarvan voor ons, voor onze tijd?

Jan van Scorel was allereerst schilder en tekenaar. Van zijn werken zijn er een aantal te zien in ons land, in Amsterdam, Utrecht, Haarlem, Rotterdam en Breda. Veel meer van zijn werk bevindt zich in het buitenland, in Spanje vooral, maar verder in nagenoeg alle grote musea ter wereld. Want museumdirecteuren en kenners willen graag één der voortbrengselen van zijn hand in hun bezit hebben, omdat hij een sleutelfiguur is in de ontwikkeling van de schilderkunst.

*Doop van Christus,
Jan van Scorel,
geschilderd tussen
1527 en 1530.*

Andries Ouckeijn, Jan van Scorels vader, was pastoor in Schoorl, zijn moeder Diewer Aernsdochter een boerendochter uit Warmenhuizen. Helaas zijn beide ouders al vroeg gestorven. De opvoeding van de pientere knaap werd echter niet verwaarloosd. Hij bezocht de toenmalige beroemde Latijnse School te Alkmaar en kreeg daardoor een brede algemene ontwikkeling. Dat lag ook aan de 'moderne' sfeer van die school, die nauw aansloot bij de toen opbloeiende opvattingen van de humanistische Renaissance.

De grote inspirator daarvan was de wereldberoemde Erasmus van Rotterdam.

Bij schilders in de leer

Na de Latijnse School kwam Jan in de leer bij Cornelis Buys (1480-±1533), de zogenaamde 'Meester van Alkmaar'. Zeer waarschijnlijk hebben de 'Zeven werken van Barmhartigheid', door Cornelis Buys in 1504 geschilderd voor de grote St. Laurenskerk te Alkmaar, grote invloed op Jan gehad.

Na de driejarige opleiding ging Jan van Scorel bij andere meesters in de leer, o.a. bij Jacob Corneliszoon van Oostsaenen, de broer van Cornelis Buys. Jacob Corneliszoon had een groot atelier te Amsterdam. Daar stak Jan van Scorel al heel wat op van de nieuwe opvattingen, die vanuit het zuiden, Italië vooral via België naar hier doordrongen.

Paus Adrianus VI (Nederlandse paus) door Jan van Scorel. (collectie Centraal Museum Utrecht)

1504 'Zeven werken van barmhartigheid', Cornelis Buys of zijn broer Jacob Cornelissen te Oostzaenen. (collectie Rijksmuseum)

Maar het was hem niet genoeg. Hij wilde tot de bronnen gaan. Zo vertrok hij in 1519 vanuit Utrecht op reis naar Duitsland, Oostenrijk en Italië. In Venetië sloot hij zich aan bij een gezelschap dat op weg was naar het 'Heilige Land'! Op al zijn reizen, in alle pleisterplaatsen, maakte hij tekeningen. Die gebruikte hij om de werkelijke situatie op zijn schilderijen weer te geven.

Voor hem was Jezus niet de zoon van een timmerman in een Vlaams dorp, maar een Jood in Palestina. En de Jordaan was niet een riviertje in een Hollands landschap, maar de stroom in de heuvels van Israël.

In Italië bestudeerde hij de anatomie van het menselijk lichaam om de houdingen en bewegingen zo natuurlijk mogelijk weer te geven.

Veranderde inzichten

De veranderingen in de kunst hangen nauw samen met de veranderde inzichten omtrent leven en wereld. De betere studie van de sterrenkunde, de ontdekkingsreizen die daardoor mogelijk waren, de toenemende invloed van de in ± 1430 uitgevonden boekdrukkunst, de groeiende aandacht voor natuur en leven gaven een geweldige stimulans aan het geestelijk klimaat. Daaraan werkte ook de strijd voor en tegen de Kerkhervorming mee.

De nieuwsgierigheid om nieuwe landen en volkeren te ontdekken, dreef ook Jan van Scorel. Daarom bezocht hij de beroemde Duitse meester Albrecht Dürer, Venetiaanse schilders en beeldhouwers, evenals die uit de stad Rome.

Na zijn Palestijnse reis terug in Venetië, vernam hij dat 'Adriaen van Utrecht', leermeester van Keizer Karel V en kardinaal van Tortosa, tot paus was gekozen. Adrianus VI is de enige Nederlander die ooit paus is geweest.

Beheerder Vaticaanse kunstschaten

Jan van Scorel spoedde zich naar Rome. Daar werd hij beheerder van de kunstschaten van het Vaticaan, als opvolger van Raphaël Sanzi d'Urbino, die kort te voren overleden was. De taak waarvoor paus Adrianus VI zich gesteld zag, was onmogelijk zwaar. De Europese staten beoorloogden elkaar, de Turkse legers drongen steeds verder de Balkan binnen, de katholieke kerk stond door de nieuwe inzichten van Maarten Luther aan heftige kritiek bloot. Paus Adrianus VI, een geleerd, wijs en sober man, heeft de strijd op die vele fronten nauwelijks twee jaar kunnen volhouden. Hij stierf als vreemdeling in een vijandige stad.

De Nederlandse paus Adrianus VI.

Dit zeer bekende portret van een twaalfjarige jongen, een scholier, werd door Jan van Scorel in 1513 op hout geschilderd. (collectie Museum Boymans-van Beuningen, Rotterdam), pag. 8.

'De graflegging van Stefanus', zijpaneel van het in 1540 door Jan van Scorel geschilderde 'Jacobus-en Stefanusaltaarstuk. (collectie Musée de la Chartreuse, Douai)

Belangrijke opdrachten

Jan van Scorel keerde naar de Nederlanden terug en vestigde zich in Utrecht. Al spoedig kreeg hij belangrijke opdrachten. Meteen leek hij een nieuwe stijl in de schilderkunst te willen introduceren. Het bekende 'Lochorst - drieluik' laat die moderne opvatting zien.

Geen symmetrische compositie zoals toen gebruikelijk was, maar een verdeling van het tafereel volgens een lijn die van linksboven naar rechtsonder loopt. Op de voorgrond de afbeelding van het bijbels verhaal, 'De intocht in Jeruzalem', met juichende mensen, zwaaiend met palmtakken, op de achtergrond de oude ommuurde stad in dunne nevels gehuld.

Voor verscheidene grote kerken in ons land en daarbuiten schilderde hij altaarstukken. Een aantal daarvan is door de Beeldenstorm (1566) verloren gegaan. Goed bewaard is het grote drieluik 'De Kruisvinding' in de grote kerk te Breda.

Door ijverig onderzoek en een jarenlange speurtocht is een verloren gewaand veelluik, voorstellende

'St. Stefanus en St. Jacob', weer teruggevonden. Het werd, compleet op één paneel na, in 1977 te Utrecht tentoongesteld. Oorspronkelijk was het bestemd voor een kerk in Marchiennes (Noord-Frankrijk).

Drieluik 'De kruisvinding' in de Grote Kerk van Breda.

*Het middengedeelte van het zgn. 'Lochorts-drieluik' werd omstreeks 1527 door Jan van Scorel geschilderd. Uitgebeeld is het bijbelse verhaal 'De intocht in Jeruzalem'.
(collectie Centraal Museum Utrecht)*

Jeruzalemvaarders

Reizigers die naar Jeruzalem waren geweest, vormden na terugkomst in ons land Broederschappen. Jan van Scorel heeft in Utrecht en Haarlem, waar hij enige jaren woonde, er een aantal geschilderd. Sommige met zijn zelfportret. De reeks portretten van Jeruzalemvaarders vertoont een merkwaardige ontwikkeling. Gaandeweg worden de opstelling en vormgeving vrijer en levendiger. Jan van Scorel staat daarmee aan het begin van een genre in onze schilderkunst dat in de wereldberoemde groepsportretten van Bartholomeus van der Helst, Frans Hals en Rembrandt ('Nachtwacht') zijn hoogste bloei bereikte.

Jan van Scorel, kanunnik van St. Marie te Utrecht, had daarnaast een grote werkplaats met vele leerlingen.

Enkel daarvan zijn wereldberoemd geworden, o.a. Maarten van Heemskerk en Anthonie Mor.

Als vooraanstaand en bereisd kerkbestuurder vervulde hij een aantal ambassadeursopdrachten, o.a. naar Graaf Hendrik van Nassau en René de Chalon en Prins van Oranje. Hij had vriendschappelijke connecties met verscheidene Europese vorsten en was een gunsteling van Keizer Karel V en de (latere) koning van Spanje, Philips II. Namens het Utrechtse gemeentebestuur organiseerde hij mede de 'Blijde Incomste' van beide hoge heren in de Domstad.

Jan van Scorel

Het schilderij van de Jeruzalemvaarders oftewel 'De Ridderlijke Broederschap van de Heiligen Lande te Haarlem', door Jan van Scorel gemaakt en door Ellen de Groot als uitgangspunt gebruikt voor haar beeld. (collectie Frans Halsmuseum, Haarlem)

Schilder, musicus, dichter en uitvinder

Zijn vakmanschap op schilderkunstig en velerlei ander terrein werd alom erkend. Zo werd hij uitgenodigd om samen met zijn vriend Lanchelot Blondeel het wereldberoemde altaarstuk van Jan en Hubert van Eyck, 'Het lam Gods' in Gent te restaureren.

Jan van Scorel was een sportief man, een uitstekende boogschutter, maar ook musicus en dichter. Van elk gezelschap was hij, door zijn gevatheid en universele kennis, al gauw het middelpunt. Zijn geest was altijd bezig en hij zat steeds vol invallen en nieuwe plannen.

Zo bezon hij zich o.a. op een plan om de haven van Harderwijk, die verzand was in de periode dat Gelre zich - vergeefs - tegen Keizer Karel teweerstelde, weer bevaarbaar te maken. Ook in Utrecht zat men met het probleem dat de vaarwegen te ondiep werden voor de grotere schepen en de toenemende vervoersbehoefte. Jan van Scorel ontwierp een soort baggermolen, door paarden in beweging gebracht. Hij kreeg opdracht om de Vecht en de Oude Rijn met zijn nieuw uitgevonden werktuig uit te diepen.

De Zijpe

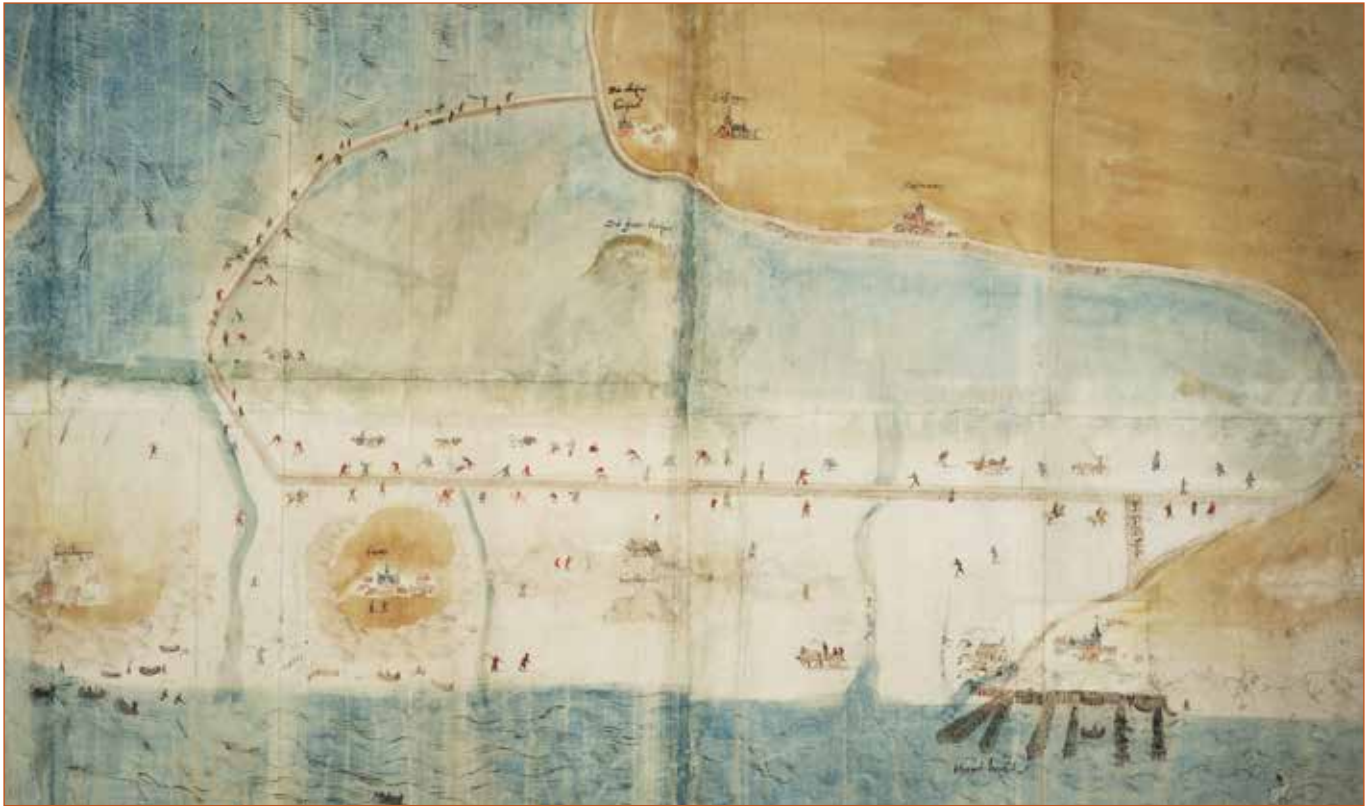
Enige jaren later kreeg Jan van Scorel samen met twee vennoten van de landsheer Karel V octrooi om de Zijpe droog te leggen.

Teneinde de voet van de aan te leggen dijken voldoende stevigheid te geven, bedacht hij de zogenaamde zinkstukken. Dat zijn geweldige matten, van wilgetenen gevlochten, die drijvend naar de plaats gebracht worden waar de bodem te slap is om de zware dijk te dragen. Op die plaats laat men het zinkstuk zinken door er zware stenen op te sorten. Sindsdien zijn tot in onze tijd alle dijken in ons land op zinkstukken gebouwd.

De droogmaking van de Zijpe verliep niet zo voorspoedig als verwacht mocht worden. Maar de Zijpe is toch - in 1597 - volgens de plannen drooggemaakt. De twee uitvindingen van Jan van Scorel hebben een reusachtige invloed op de waterstaatkundige toestand van ons land gehad.

Met de hand getekende en ingekleurde kaart van Texel, Wieringen en de Zijpe in zijn eerste bedijking. Aan Jan van Scorel toegeschreven, 1522 of 1553. (collectie Algemeen Rijks Archief, Den Haag)

Met de hand getekende en ingekleurde kaart (detail) van de Zijpe in zijn eerste bedijking. Aan Jan van Scorel toegeschreven, 1522 of 1553. (collectie Algemeen Rijks Archief, Den Haag)

Een Hollandse Leonardo

Jan van Scorel heeft zijn leven lang ingespannen gewerkt om het hoogst bereikbare na te streven en op vele gebieden van kennis en kunst heeft hij zijn sporen nagelaten. Jan van Scorel is wel eens de Hollandse 'Leonardo Vinci' genoemd. Daarvan een voorbeeld.

De hele wereld kent de beroemde 'Mona Lisa' uit het Louvre (Parijs) van Leonardo da Vinci. Het werd geschilderd in 1504. Het was het eerste portret van een jonge vrouw die glimlachte. Dat was nog niet eerder vertoond, want een portret moest - volgens de traditie - vroomheid en ernst weergeven.

Er zijn veel mensen die het portret dat Jan van Scorel van zijn vrouw schilderde goed kennen. Net als de 'Mona Lisa' glimlacht Agatha van Schoonhoven. Agatha schonk Jan van Scorel zes kinderen en hij zorgde, door uitvoerige testamenten, ook na zijn dood goed voor hen.

In 1529 vervaardigde Jan van Scorel - hij was toen 34 jaar - dit mooie portret van zijn levensgezellin Agatha van Schoonhoven (collectie Palazzo Doria Pamphilj, Rome, pag. 15).

Een onmisbare schakel

Als uitdrukking van de nieuwe stijl van leven en kunst was een blijere en optimistischer opvatting geboden. Het aardse leven, de weergaloze natuur, al die vreemde landen en volkeren, dat alles gaf het gevoel dat er een geweldige vernieuwing, dat er een rijke opbloei op handen was.

Dat gevoel heeft Leonardo trachten uit te beelden. Die eerste voorzichtige glimlach opende een nieuw tijdperk. Datzelfde gevoel gaf Jan van Scorel weer door het weergaloze portret van zijn jonge, geliefde vrouw.

Daarmee opende hij een weg waarop we later beroemde meesters van de lach vinden: Frans Hals, Jan Steen en Rembrandt. Jan van Scorel is een niet weg te laten schakel in de ontwikkeling van de Nederlandse schilderkunst.

Om deze bijdragen aan ons maatschappelijk en cultureel leven heeft Jan van Scorel, zeker in zijn geboortedorp, een monument verdiend. We mogen trots op hem zijn.

W.F. KOEMAN

1995 Jan van Scorel 500 jaar

In 1995 was het 500 jaar geleden dat Jan van Scorel werd geboren.

In dat jaar werden er een aantal activiteiten in Schoorl georganiseerd. Zo verscheen bij uitgeverij Conserve de biografie *'Een leven in schetsen heen'* van Hannie Alders. Bij de aanbidding van dit boek in de NH kerk in Schoorl Centrum, verscheen Piet Louter verkleed als Jan van Scorel. Klaas Venneker hield met de Schoorlse zangvereniging een concert in de Blinkerd en de Schoorlse middenstand verkocht een Jan van Scorelpenning, een koek en een boek.

*Jan van Scorel, detail Jeruzalemvaarders.
(collectie Regionaal Archief Alkmaar)*

500 Jaar Jan van Scorel

SCHOORL - Bij de nieuwjaarsreceptie van de gemeente Schoorl waren de aanwezigen blij verrast met een optreden van Jan van Scorel in hoogst eigen persoon. Aan de historische betrouwbaarheid van het kostuum werd echter getwijfeld.

Omdat Jan van Scorel in zijn eigen film optreedt en over zijn schilderijen vertelt, moet zijn kleding wel dateren uit plm. 1530. De stof was vaak kant en fluweel en afbeeldingen van schilderijen gaven ook de nodige steun over de vorm. In het stoffenwinkeltje van Maria in Groet werd het benodigde materiaal gevonden en toen zij hoorde, waarvoor het bestemd was, maakte zij het gebaar van „neem maar mee”.

Hannie van Oort nam de klus op zich, om zonder patroon het afgebeelde kostuum in elkaar te zetten en het resultaat mag er

Jan van Scorel

zijn. Jan van Scorel (Piet Louter) geniet ondertussen bijna landelijke bekendheid, want bij werkopnamen op locaties in Alkmaar, Haarlem, Utrecht en Breda door de Videoclub Schoorl was hij een opvallende verschijning. Bij de komende festiviteiten zult u hem nog vaak kunnen zien maar dan in levenden lijve.

● *Hannie v. Oort, Maria van het stoffenwinkeltje en Jan van Scorel. d.w.z. Piet Louter.*

Een schitterend portret van de oudere Jan van Scorel - hij is hier 64 jaar - geschilderd door Anthonie Mor, één van Van Scorels begaafde leerlingen. Jan van Scorel overleed op 67-jarige leeftijd in 1562 te Utrecht. (collectie Society of Antiquaries, Londen)

Elly Baltus

De maakster van het beeld bij het oude Raadhuisje kreeg haar opleiding aan de Amsterdamse Gerrit Rietveld Academie afd. beeldhouwen. Sinds 1980 werkt ze zelfstandig in eigen atelier en geeft ze cursussen in tekenen, schilderen en ruimtelijk vormgeving. Elly Baltus maakte in opdracht het beeld 'Lopend jongetje' voor de St. Adelbertusschool en een beeld 'De Heilige Angela' voor de St. Joseph Stichting, beide te Bergen. Elly Baltus woont in Bergen NH.

Hoe het beeld is ontstaan

Het beeld dat zij van Jan van Scorel maakte is van brons en heeft de afmetingen 120 x 40 x 40 cm. Over de voorgeschiedenis vertelt zij het volgende:

“Om indruk te krijgen hoe Jan van Scorel geleefd heeft en wie hij was, ben ik in boeken over hem gaan lezen. Ik haalde veel informatie uit het boekje over Jan van Scorel, dat uitgegeven is door het Centraal Museum in Utrecht. Ook heb ik een middag met de heer Koeman gesproken, die ontzettend veel over het leven van Jan van Scorel weet.

Om de figuur van Jan van Scorel gestalte te geven heb ik in eerste instantie gebruik gemaakt van een klassieke opzet. Opgebouwd uit klei ontstond een figuratief ontwerp, dat de werkelijkheid dicht benaderde. Maar het beeld kon in feite ook 100 jaar geleden gemaakt zijn. En omdat Jan van Scorel een eigentijdse figuur was, vond ik dat het beeld op zich ook wel uit een eigen tijd mocht komen. Je kijkt vanuit het heden naar een tijd waarin Jan van Scorel leefde.”

Werken met afvalmateriaal

Elly Baltus vervolgt:

“In mijn ontwerp waren al bepaalde punten vastgesteld, zoals de kleding en de haardracht. Deze maken herkenbaar dat de figuur uit de eerste helft van de 16e eeuw komt. Ook de houding, 'het kijken' en de attributen waren al in het figuratieve ontwerp aanwezig. Hieraan moet Jan van Scorel ook in het moderne beeld als schilder herkenbaar zijn. Daarna ben ik op zoek gegaan naar een eigentijdse manier om de Jan van Scorel gestalte te geven.

Ik raakte gecharmeerd van een materiaal dat een heleboel hedendaagse kenmerken met zich meedraagt, nl. afvalmateriaal. Het is overal om je heen gemakkelijk te vinden. En daarbij heeft elk voorwerp een eigen geschiedenis. Omdat de te gebruiken materialen op zich al een eigen structuur en vorm hebben, is het een heel directe manier van werken. Je grijpt naar alles dat voor handen ligt en past het direct toe in het beeld. Zo ontstond er een soort parodie op een klassiek gegeven.”

Het oude Raadhuisje en de Nederlands Hervormde Kerk te Schoorl vormen de historische locatie voor de twee beelden ter ere van Jan van Scorel, 1985, pag. 19.

Veelzijdigheid

Verder merkt de beeldhouwster op:

“De relatie tussen de persoon Jan van Scorel en de door mij gekozen manier van weergeven, zit in het volgende: Jan van Scorel was een zeer veelzijdig persoon. Buiten schilderen hield hij zich met verschillende takken van kunst bezig.

Bovendien was hij geleerde, waterbouwkundige en kanunnik. Die veelzijdigheid kun je relateren aan de verschillende soorten materiaal, die in het beeld gebruikt zijn.

Jan van Scorel betekende door zijn revolutionaire manier van schilderen een breuk in stijloppvattingen van die tijd. Omdat mijn werkwijze een ongebruikelijke opvatting heeft, kan het een breuk met de oude, gevestigde opvattingen van een beeld betekenen.

Een kleine uiterlijke overeenkomst is verder de houding van het beeld. Deze is dezelfde als de houding van het ‘portret van een twaalfjarige jongen’ dat Jan van Scorel geschilderd heeft.”

En ze besluit:

“Om een beeld te beschermen tegen weersinvloeden en om het meer stevigheid te geven, heb ik gekozen om het uit afvalmateriaal opgebouwde beeld af te gieten in brons. Daardoor heeft het wel dezelfde houding, structuur en vorm behouden, alleen het materiaal is duurzamer.

Hopelijk houdt het vele jaren stand, en kijken de inwoners van Schoorl met plezier naar hún Jan van Scorel.

Schaalmodel van het beeld van Elly Baltus, gemaakt met afvalmaterialen, zijaanzicht.

Elly Baltus in haar atelier bezig met het schaalmodel van haar beeld.

Ellen de Groot

De beeldhouwers Guntenaar en Wong waren de belangrijkste leraren van Ellen de Groot (in 1942 in Alkmaar geboren) toen zij studeerde aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam. Nadat zij zich in Bergen als zelfstandig beeldhouwster gevestigd had, exposeerde zij haar werk in een groot aantal plaatsen: Hoorn, Amsterdam, Oosterland, Warmenhuizen, Bergen en Egmond.

In 1970 maakte zij een groot reliëf voor het GAK-gebouw te Alkmaar en in 1975 een plastiek voor de Bergense wijk 'Saenegeest'. Zij vervulde verscheidene gastdocentschappen bij het voorgezet onderwijs; van 1978-1983 gaf Ellen de Groot beeldhouwcursussen in 'De Oorsprong' te Schoorl.

Het beeld in Schoorl

Het beeld in Schoorl, dat een plaats heeft gekregen bij de Nederlands-Hervormde Kerk aan de Duinweg in Schoorl, meet 130 x 65 x 40 cm.

Geboetseerd in was op een geraamte van messing werd het daarna 'cire perdu' gegoten in brons. Het staat op een sokkel van grijs Belgisch hardsteen met de maten 50 x 55 x 100 cm.

Ellen de Groot gebruikte als thema voor haar beeld de voorstelling van twaalf Jeruzalemgangers, inclusief de kunstenaar, door Jan van Scorel in 1528 geschilderd. Deze 16e eeuwse Kruisvaarders hebben de tocht naar het Heilige Land volbracht.

Twee elementen verbonden

Ellen de Groot zegt over de achtergronden van haar beeld:

“Ik heb hierin twee van de belangrijkste elementen uit het leven van Jan van Scorel proberen te verbinden. In de eerste plaats het godsdienstig aspect van zijn bestaan. Hij is, met zijn elf gezellen, uitgebeeld met een palmtak, het eerbewijs waarmee ooit Christus door de mensen werd begroet. Enkele Kruisvaarders hebben eerbiedig de handen gevouwen.”

De maakster van het beeld vervolgt:

“Van Scorel heeft zichzelf en zijn mede-Jeruzalemgangers in het platte vlak uitgebeeld. Ik heb dit twee-dimensionale omgezet in iets ruimtelijks, iets drie-dimensionaals. Het is een eerbewijs aan het schilderkunstig genie Jan van Scorel, die met deze wijze van uitbeelden de voorloper was van de grote schilders uit de eeuw die na hem kwam: de 'Gouden Eeuw'.

Ellen de Groot besluit:

“Ik ben erg blij met de plaats van het beeld. Het brengt namelijk deze grote Europese Nederlander weer terug naar de oorsprong van zijn bestaan, naar Schoorl. En dat niet alleen. Door deze plek te kiezen, is Van Scorel terug op de plaats waar zijn vader pastoor was. Niet van deze kerk, maar van de machtige voorganger die hier zoveel eeuwen gestaan heeft. Ik hoop dat dit beeld tot in lengte van dagen zal getuigen van de veelzijdigheid van Schoorls grootste zoon, Jan van Scorel.

Het beeld van de Jeruzalemvaarders door Ellen de Groot.

In haar atelier te Bergen is Ellen de Groot bezig het beeld in was uit te werken, linksachter een ontwerp op kleiner formaat, aan de muur een schets van het beeld in krijt.

Verantwoording

Dit boekje, dat ter gelegenheid van de officiële onthulling van de beeldjes ter herinnering aan Jan van Scorel is gemaakt, geeft in het kort de grote bekendheid weer die 'onze beroemdheid' zoal heeft verworven.

Daarnaast is een tipje opgelicht over de achtergronden en ontwerpen van de beeldende kunstenaars, die hun moeilijke opdracht zo fraai vertaalden.

De samenstellers zijn zich ervan bewust dat het slechts een sumiere weergave is geworden. Ze hopen echter dat dit boekje de aanzet kan zijn voor het geven van een (nog) grotere bekendheid aan al het mooie en belangrijke dat 'onze' dorpsgenoot Jan van Scorel heeft voortgebracht.

februari 1986

*Portret van dame met ring door Jan van Scorel .
(privé collectie)*

Afbeeldingen

De samenstellers van dit boekje over Jan van Scorel danken de hieronder genoemde personen en instanties die zo welwillend waren beeldmateriaal af te staan ter reproductie:

Algemeen Rijks Archief, Den Haag
Elly Baltus, Bergen (beeld E. Baltus)
Centraal Museum, Utrecht
Ellen de Groot (beeld E. de Groot)
Frans Halsmuseum, Haarlem
Grote Kerk van Breda
Alphons F.J. Leysen, Schoorl (foto's beelden)
Musée de la Chartreuse, Douai (Fr.)
Museum Boymans-Van Beuningen, Rotterdam
Palazzo Doria Pamphilj, Rome
Regionaal Archief, Alkmaar
Rijksmuseum, Amsterdam
Society of Antiquaries, Londen

